

Valtakunnansyyttäjä

25.3.2024

SY/797/2024

Rajavartiolaitos

rajavartiolaitos@raja.fiVPRVLEoikeudellinenosasto@raja.fi**Lausunto, 25.3.2024, SY/797/2024****Viite: VN/5349/2024 – lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi**

Rikosvastuun toteuttamisen operatiivisena toimijana Syyttäjälaitos lausuu ainoastaan rajavartiomiehen tai muun virkamiehen (myöhemmin vain rajavartiomies) virkarikosvastuuseen liittyvistä kysymyksistä, jotka saattavat aikanaan tulla pohdittaviksi, jos ehdotettu laki säädetään. Lakiehdotuksen 4 §:n mukaan valtioneuvosto voisi tehdä päätöksen, jolla rajoitettaisiin kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten vastaanottamista rajatulla osalla Suomen valtakunnanrajaa ja sen välittömässä läheisyydessä. Valtioneuvoston päätöksen konkreettisesta toimeenpanosta huolehtisivat rajalla toimivat viranomaiset, käytännössä usein rajavartiomiehet. Lakiehdotuksen 5 §:n mukaan he estäisivät vaikuttamisen välineenä olevan maahantulijan maahanpääsyn, poistaisivat hänet maasta ja ohjaisivat hänet siirtymään sellaiseen paikkaan, jossa kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia otetaan vastaan. Sama ehdotettu 5 § säätäisi myös poikkeukset, jolloin turvapaikkahakemus pitäisi kuitenkin ottaa vastaan.

Käytännössä ehdotettu laki tarkoittaisi sitä, että päädyttyään perustellusti siihen, että maahantulijaa käytetään vaikuttamisen välineensä ja suljettuaan harkinnassaan pois 5 §:n poikkeusten käsillä olon, rajavartiomiehet saisivat estää maahantulijan

maahanpääsyn jo rajalla ja poistaa maasta jo Suomen alueelle tulleen henkilön.

Lakiehdotuksen 3 §:n mukaan näistä toimenpiteistä ei tehtäisi erillistä hallintopäätöstä, eikä niistä olisi mahdollisuutta hakea muutosta. Kyseiset toimenpiteet rajavartiomiehet toimeenpanisivat ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin, mutta tarvittaessa he voisivat tehostaa niitä voimakeinoin.

Lakiehdotuksen 5 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa edellä mainituin tavoin kuvatut toimenpiteet ovat uudentyyppisiä virkatehtäviä rajavartiomiehille. Sekä toimenpiteiden kohteeksi joutuvien turvapaikanhakijoiden että niitä toimeenpanevien virkamiesten oikeusturva edellyttää, että toimenpiteet ja niiden edellytykset ("vaikuttamisen välineenä oleva maahantulija"; "erityisen haavoittuvassa asemassa oleva henkilö"; "seikat, joiden perusteella voidaan riittävällä varmuudella arvioida, että henkilö on todellisessa vaarassa joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen tai muun epäinhimillisen tai ihmisarvoa loukkaavan kohtelun tai rangaistuksen kohteeksi") ohjeistetaan tarkkarajaisesti ja selkeästi. Ohjeistusta on tuettava koulutuksella. Maahanpääsyn estämisen ja maasta poistamisen sekä niiden edellytysten selvittämisen pitää lisäksi olla hyvin johdettua ja valvottua.

Hallituksen esityksen sivulla 60 todetaan, että maahanpääsyn estämisestä olisi rajavartiomiehen mahdollista tehdä kirjaus Rajavartiolaitoksen tietojärjestelmään voimassa olevan henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön mukaisesti. Ottaen huomioon edellä lausutun näiden virkatoimien poikkeuksellisuudesta, niihin liittyvistä oikeusturvanäkökohdista sekä niiden mahdollisesta myöhemmästä selvittelystä olisi perusteltua, että kaikista tämän lainsäädännön mukaisista

Valtakunnansyyttäjä

25.3.2024

SY/797/2024

”merkittävistä tai olennaisista” maahantulijoihin kohdistuvista virkatoimista tehtäisiin asianmukaiset kirjaukset.

Ari-Pekka Koivisto

Valtakunnansyyttäjä

Leena Metsäpelto

Valtionsyyttäjä

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto

Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888

valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

